ECLI:LV:AT:2025:0710.A420240821.18.S

Lieta Nr. A420240821, SKA-57/2025

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 10.jūlijā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Laura Konošonoka, senatores Dzintra Amerika un Diāna Makarova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 2021.gada 10.septembra lēmuma Nr. 1-5n/713 atcelšanu, sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 13.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs (turpmāk – Uzņēmumu reģistrs), konstatējot, ka SIA „BALTIK IM" (turpmāk –*Baltik IM*) valdei sakarā ar tās valdes locekļa /Persona B/ nāvi nav pārstāvības tiesību ilgāk par trim mēnešiem, ar 2021.gada 21.janvāra lēmumu izbeidza sabiedrības darbību, publicējot paziņojumu un aicinot likvidācijā ieinteresētās personas mēneša laikā iesniegt pieteikumu par likvidatora iecelšanu. Tā kā neviena ieinteresētā persona šādu pieteikumu neiesniedza, Uzņēmumu reģistrs 2021.gada 7.jūnijā pieņēma lēmumu par*Baltik IM* izslēgšanu no komercreģistra.

Pieteicējs /Persona B/ dēls /Persona A/ ar 2021.gada 17.augusta iesniegumu vērsās Uzņēmumu reģistrā, lūdzot atjaunot*Baltik IM* darbību un termiņu dokumentu iesniegšanai, lai komercreģistrā reģistrētu izmaiņas *Baltik IM*dalībnieku un valdes sastāvā. Iesniegums pamatots ar to, ka mantojuma apliecība, ar kuru pieteicējam apstiprinātas tiesības uz ½ domājamo daļu no /Persona B/ mantojuma, kas atrodas ārpus Krievijas Federācijas robežām, izsniegta tikai 2021.gada 25.maijā, savukārt apliecinājums (*apostille*), kas apliecina mantojuma apliecības juridisko spēku, izsniegts 2021.gada 15.jūlijā, līdz ar to tikai pēc šī termiņa pieteicējs varējis vērsties Uzņēmumu reģistrā un aizstāvēt savas likumiskās intereses attiecībā uz mantojumu.

Ar 2021.gada 10.septembra lēmumu Uzņēmumu reģistrs atstāja negrozītu lēmumu par izslēgšanu no komercreģistra, norādot, ka nav pamata anulēt ierakstu par*Baltik IM* izslēgšanu no komercreģistra.

[2] Pieteicējs iesniedza tiesā pieteikumu par Uzņēmumu reģistra 2021.gada 10.septembra lēmuma atcelšanu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu noraidīja, spriedumu pamatojot ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] No Komerclikuma 314.^{1}panta pirmās daļas 1.punkta, 317.panta un 318.^{1}panta trešās daļas izriet, ka sabiedrības darbība var tikt izbeigta, pamatojoties uz komercreģistra iestādes lēmumu. Ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona nepiesakās Uzņēmumu reģistrā, sabiedrība no komercreģistra tiek izslēgta bez likvidācijas.

[3.2] Komercreģistrā, pamatojoties uz Iedzīvotāju reģistra informāciju par personas miršanas faktu, tika aktualizētas ziņas, atceļot /Persona B/ no sabiedrības valdes locekļa amata sakarā ar viņa nāvi. Tā kā*Baltik IM* netika ievēlēta jauna valde, Uzņēmumu reģistrs sabiedrībai uz juridisko adresi nosūtīja brīdinājumu, kurā lūdza ne

vēlāk kā triju mēnešu laikā iesniegt dokumentus par jaunas valdes ievēlēšanu. Minētie dokumenti netika iesniegti, tādēļ Uzņēmumu reģistrs izbeidza *Baltik IM* darbību, uzaicinot ieinteresētās personas iesniegt pieteikumu par likvidatora iecelšanu. Tā kā neviena persona noteiktajā termiņā nevērsās Uzņēmumu reģistrā par likvidācijas procesa uzsākšanu un *Baltik IM* nebija uzsākta maksātnespēja, bija iestājies likumā paredzēto apstākļu kopums minētās sabiedrības izslēgšanai no komercreģistra.

[3.3] Nav konstatējami objektīvi šķēršļi *Baltik IM* valdes ievēlēšanai, jo sabiedrības dalībnieku mazākumam saskaņā ar Komerclikuma 212.panta pirmo daļu un 213.pantu bija iespēja vērsties Uzņēmumu reģistrā ar lūgumu sasaukt dalībnieku sapulci valdes ievēlēšanai un lemt par valdi, neskatoties uz statūtos noteiktā kvoruma trūkumu.

Lai arī piemērojamās tiesību normas ierobežo pieteicēja īpašuma tiesības, tomēr ierobežojums ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis – panākt ekonomiski neaktīvo subjektu ātru izslēgšanu no komerctiesiskās vides, lai nodrošinātu komerctiesiskās vides sakārtošanu un citu personu tiesības. *Baltik IM*ir uzskatāma par ekonomiski neaktīvu, par ko liecina gada pārskatu neiesniegšana kopš 2018.gada un sabiedrības dalībnieka paskaidrojumi, ka aktīva saimnieciskā darbība nav notikusi.

Pieteicējs kā mantojuma lietā ieinteresētā persona varēja lūgt notāru nodibināt mantojumam, kas atrodas Latvijas Republikā, aizgādnību, ar bāriņtiesas lēmumu ieceļot tam aizgādni, kurš varētu izlemt ar *Baltik IM* darbības turpināšanu saistītos jautājumus.

[3.4] Konkrētajā gadījumā izšķiroša ir tieši pieteicēja bezdarbība, neizmantojot likumdevēja paredzētos mehānismus īpašuma saglabāšanai un savu tiesību aizsardzībai.

[4] Pieteicējs par apgabaltiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot, ka viņa mērķis nav *Baltik IM* likvidēšana, bet gan iepriekšējā stāvokļa atjaunošana, bet tiesa šo apstākli nav vērtējusi. Tāpat tiesa nav izvērtējusi argumentus par īpašuma tiesību ierobežošanu bez likumīga pamata un taisnīgas atlīdzības. *Baltik IM* faktiskā un juridiskā situācija neatbilst likumdevēja mērķim panākt ekonomiski neaktīvo subjektu ātru izslēgšanu no komerctiesiskās vides. Konkrētā situācija nav noregulēta ne Komerclikumā, ne kādā citā tiesību aktā, līdz ar to ir izveidojies likuma robs. Pieteicējs nav atbildīgs par trešās personas – *Baltik IM* mazākuma dalībnieka – rīcību, nesasaucot dalībnieku sapulci. Pieteicējs nevarēja vērsties pie Latvijas notāra ar iesniegumu par mantojuma apsardzību, jo mantojuma lietā jau bija iecelts notārs Krievijas Federācijā, kurš nevarētu lemt par Latvijas Republikā esoša mantojuma apsardzību. Mantojuma apsardzība saskaņā ar Līguma starp Latvijas Republiku un Krievijas Federāciju par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās (turpmāk – Līgums) 46.pantu bija jānodrošina Uzņēmumu reģistram.

[5] Uzņēmumu reģistrs kasācijas sūdzību uzskata par nepamatotu.

Motīvu daļa

[6] Kasācijas tiesvedībā risināms jautājums par to, vai apgabaltiesa pareizi interpretējusi Komerclikuma 314.^{1}panta pirmās daļas 1.punktu, 317.panta otro daļu un 318.^{1}panta trešo daļu, atzīstot, ka nav pamata atcelt Uzņēmumu reģistra lēmumu par kapitālsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra bez likvidācijas, ja to lūdz kapitālsabiedrības dalībnieka mantinieks.

[7] Komerclikuma 314.^{1}panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka sabiedrības darbību var izbeigt, pamatojoties uz komercreģistra iestādes lēmumu, ja sabiedrības valdei ilgāk par trim mēnešiem nav pārstāvības tiesību un sabiedrība triju mēnešu laikā pēc rakstveida brīdinājuma saņemšanas nav novērsusi norādīto trūkumu.

Atbilstoši Komerclikuma 318.^{1}panta trešajai daļai, ja sabiedrības darbība izbeigta, pamatojoties uz komercreģistra iestādes lēmumu, komercreģistra iestāde izdara ierakstu par sabiedrības darbības izbeigšanu un izsludina paziņojumu par to, uzaicinot sabiedrības likvidācijā ieinteresētās personas viena mēneša laikā pēc tā publicēšanas dienas iesniegt komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu. Savukārt Komerclikuma 317.panta otrā daļa noteic, ka likvidācija nenotiek un komercreģistra iestāde pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz tiesai vai komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process.

[8] Šīs tiesību normas attiecas uz gadījumiem, kad sabiedrības darbība tiek izbeigta ar komercreģistra iestādes lēmumu, un tās noteic Uzņēmumu reģistra pienākumu šādā gadījumā aicināt sagaidāmajā likvidācijā

ieinteresētās personas piedāvāt likvidatora iecelšanu, kā arī noteiktos apstākļos izslēgt sabiedrību no komercreģistra bez likvidācijas procesa.

Senāts iepriekš jau atzinis, ka gadījumā, ja sabiedrības izslēgšana tiek apstrīdēta, Uzņēmumu reģistrs var pārbaudīt tikai to, vai pirms sabiedrības izslēgšanas bija iestājies likumā paredzēto apstākļu kopums: sabiedrības darbība likumā noteiktā kārtībā ir izbeigta, ir publicēts paziņojums oficiālajā izdevumā, likumā noteiktajā laikā neviena persona nav iesniegusi pieteikumu par likvidatora iecelšanu. Uzņēmumu reģistrs var atcelt savu lēmumu par sabiedrības izslēgšanu tikai tad, ja secina, ka kāds no iepriekš minētajiem apstākļiem nav iestājies (*Senāta 2021.gada 1.jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-341/2021,ECLI:LV:AT:2021:0601.A420318017.17.S, 20.punkts*).

Līdz ar to apgabaltiesa pamatoti atbilstoši minētajām Senāta atziņām pārbaudīja, vai ir iestājies norādītais apstākļu kopums, un konstatēja, ka Uzņēmumu reģistrs bija tiesīgs pieņemt lēmumu par *Baltik IM* darbības izbeigšanos, ir publicēts paziņojums oficiālajā izdevumā un šajā paziņojumā norādītajā termiņā neviena ieinteresētā persona nevērsās reģistrā ar pieteikumu par likvidatora iecelšanu, kā arī *Baltik IM* nebija pasludināta maksātnespēja. Senāts nesaskata kļūdas apgabaltiesas vērtējumā, un arī kasators uz tādām nav norādījis.

[9] Senāts nepiekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka pieteicēja kā mantinieka īpašuma tiesības tika ierobežotas bez likumiska pamata. Atbilstoši Komerclikuma 317.panta trešajai daļai manta, kas palikusi pēc sabiedrības izslēgšanas no komercreģistra, piekrīt valstij. Tātad likums *expressis verbis* paredz, ka valsts kļūst par īpašnieku mantai, kas palikusi pēc attiecīgās juridiskās personas – kapitālsabiedrības – izbeigšanās.

Pieteicējs argumentē, ka viņa īpašums ticis atsavināts bez taisnīgas atlīdzības. Senāts piekrīt pieteicējam tiktāl, ka tiesību normas, kas regulē kapitālsabiedrību vienkāršotās likvidācijas procesu, neparedz noteikt atlīdzību par šādām sabiedrībām piederošo un pēc to izslēgšanas no komercreģistra valstij piekrītošo mantu. Tomēr šāda pieeja vispārīgi atbilst tiesiskā regulējuma jēgai, ņemot vērā, ka vienkāršotās likvidācijas mērķis ir panākt ekonomiski neaktīvo komersantu izslēgšanu no komercreģistra un komersantam piederošā īpašuma pāreja valstij notiek brīdī, kad attiecīgais komersants ir beidzis pastāvēt, nevienai personai neizrādot interesi šā komersanta likvidācijā un attiecīgi arī tam piederošās mantas sadalē. Līdz ar to šādas tiesiskās sekas par nesamērīgām var tikt atzītas tikai netipiskā gadījumā, proti, gadījumā, kas izpilda visus likuma normas tiesiskā sastāva nosacījumus, taču ar to nesaraujami saistīti papildu apstākļi, kas būtiski maina šā gadījuma raksturu.

[10] Pieteicējs, uzsverot konkrētās situācijas netipisko raksturu, norāda, ka *Baltik IM* nebija uzskatāma par ekonomiski neaktīvu un ka sabiedrības dalībnieku mazākums, ievērojot statūtos noteikto, nevarēja iecelt valdi. Pieteicējs akcentē, ka viņa mērķis nav bijusi *Baltik IM* likvidācija, bet gan komercdarbības turpināšana, un norāda, ka konkrētajā situācijā, ņemot vērā Krievijas Federācijā uzsākto mantojuma lietu un Līguma nosacījumus, tieši Uzņēmumu reģistram bija jānodrošina mantojuma apsardzība.

Senāts konstatē, ka apgabaltiesa pieteicēja norādītos apstākļus ir vērtējusi un atzinusi, ka konkrētajā gadījumā izšķiroša ir paša pieteicēja bezdarbība, neizmantojot tiesību normās paredzētos mehānismus savu tiesību aizsardzībā. Šis vērtējums ir pareizs, un kasatora argumenti neliek izdarīt secinājumu par pretējo.

Pieteicējs uzskata, ka apgabaltiesai nebija pamata atzīt *Baltik IM* par ekonomiski neaktīvu, tomēr nav atspēkojis apgabaltiesas konstatēto, ka *Baltik IM* aktīva saimnieciskā darbība nav notikusi. Pieteicējs uzskata, ka nav atbildīgs par sabiedrības dalībnieku mazākuma rīcību, neveicot darbības, kas saistītas ar *Baltik IM* valdes iecelšanu. Senāts piekrīt, ka tieši sabiedrības dalībnieks ir persona, kura ir tiesīga lūgt komercreģistra iestādi sasaukt dalībnieku sapulci, tomēr minētais neietekmē apgabaltiesas secinājumu, ka likumdevējs ir paredzējis mehānismu, kādā sabiedrības, kas veic aktīvu saimniecisko darbību, dalībnieku mazākums var nodrošināt sabiedrības izpildinstitūcijas iecelšanu.

Pieteicējs atsaucas uz Līguma 46.pantu, kas līdz šā līguma denonsēšanai regulēja mantojuma apsardzības pasākumus. Minētā panta 1.punkts paredz vienas Līgumslēdzējas Puses iestāžu pienākumu atbilstoši savai likumdošanai veikt nepieciešamos pasākumus, lai apsargātu mantojamo mantu, kas atrodas tās teritorijā un ko atstājis mantojumā otras Līgumslēdzējas Puses pilsonis. Ar iestādēm šīs normas izpratnē atbilstoši Līguma 1.panta 2.punktam ir saprotamas tiesību aizsardzības iestādes (tiesas, prokuratūra, notariāta kantori) un citas iestādes, kuru kompetencē ir civillietas, ģimenes un krimināllietas. Uzņēmumu reģistrs nav nedz tiesību aizsardzības iestāde, nedz

arī iestāde, kuras kompetencē ir ar mantojuma tiesību jautājumiem saistītas civillietas, ģimenes vai krimināllietas. Tā kompetence galvenokārt ir saistīta ar likumā noteikto tiesību subjektu reģistrāciju, lai nodibinātu šo subjektu tiesisko statusu un nodrošinātu ziņu par šiem subjektiem publisku ticamību un pieejamību. Līdz ar to Senāts secina, ka pieteicēja norādītās Līguma normas neparedz Uzņēmumu reģistra pienākumu veikt mantojuma apsardzības pasākumus.

Pieteicēja apsvērumi par to, ka apgabaltiesas piemērotās tiesību normas nav attiecināmas uz konkrēto dzīves situāciju, jo viņš vēlas atjaunot *Baltik IM* darbību, nevis veikt tās likvidāciju, ir pretēji likumdevēja mērķim mazināt nenoteiktību komerctiesiskajā vidē, izslēdzot no komercreģistra tās sabiedrības, kuras faktiski neveic komercdarbību un kurām ilgstoši nav izpildinstitūciju. No apgabaltiesas konstatētajiem apstākļiem izriet, ka no *Baltik IM* valdes locekļa nāves līdz ierakstam komercreģistrā par šīs sabiedrības darbības izbeigšanu ir pagājuši vairāk nekā divi gadi, un šajā laikā *Baltik IM*darbības turpināšanā ieinteresētās personas nav izmantojušas tiesību normās paredzētos mehānismus šīs sabiedrības darbības turpināšanai.

[11] Rezumējot minēto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa ir pareizi interpretējusi lietā piemērojamās tiesību normas, tādēļ tās sprieduma atstājams negrozīts, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 13.marta spriedumu, bet /Persona A/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

L. Konošonoka Dz. Amerika D. Makarova